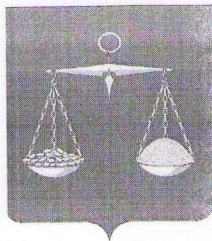

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ
БОЛЬШЕМЕШСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ТЮЛЯЧИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО
РАЙОНА**

Школьная ул., д. 1, с. Большая Меша, 422088
тел.: (84360) 55-1-45,
E-mail: Bms.Tul@tatar.ru

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

**ТЕЛӘЧЕ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ
ОЛЫ МИШӘ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕНЕҢ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

Мәктәп ур., 1 нче йорт, Олы Мишә авылы, 422088
тел.: (84360) 55-1-45,
E-mail: Bms.Tul@tatar.ru

ОКПО 94318205 ОГРН 1061675010980 ИНН/КПП 1619004468/161901001

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

№ 20

КАРАР

«30» сентябрь 2021 ел.

**Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Олы Мишә авыл
жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү турында Нигезләмәне раслау хакында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, "Ватанны саклаганда һәлак булчуыларның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы Россия Федерациясе Законы нигезендә, Теләче муниципаль районы Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты

караp итте:

1. Кушымта итеп китерелә торган Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Олы Мишә авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында Нигезләмәне расларга.

3. Әлеге карарны гамәлдәге законнар нигезендә бастырып чыгарырга.

4. Әлеге карар гамәлдәге законнар нигезендә үз көченә керә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Олы Мишә авыл жирлеге башлыгы

Ф.Б.Жамалетдинов

Кушымта Теләче муниципаль
районы Олы Мишә авыл жирлеге
башкарма комитетының «30»
сентябрь 2021 елның № 20 карары
белән РАСЛАНГАН

**Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Олы Мишә
авыл жирлегендә Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү турында НИГЕЗЛӘМӘ**

**1. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү**

Хәтер мәңгеләштерелергә тиеш:

- хәрби гамәлләр барышында, башка хәрби бурычларны үтәгәндә яисә
Ватанны саклау буенча хезмәт бурычларын үтәгәндә һәлак булучылар;
- башка дәүләтләр территорияләрендә хәрби бурыч үтәгәндә һәлак
булучылар;

- Ватанны саклаганда яралардан, контузияләрдән, имгәнүләрдән яисә
авырулардан үлгән, күрсәтелгән нәтижәләргә килү вакытына бәйсез рәвештә,
шулай ук сугыш барышында хәбәрсез югалганнарны башка хәрби
бурычларны үтәгәндә яисә хезмәт бурычларын үтәгәндә үлгән;

- әсирлектә һәлак булучылар, анда килеп туган сугыш везгыяте
нәтижәсендә һәлак булучылар, әмма Ватанына хыянәт итмәгән намусларын
һәм сыйфатларын югалтмаганнар.

Россияне яклаганда һәлак булган чит ил гражданнына да хәтер билгесе
бирелә.

**2. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген
мәңгеләштерү формалары:**

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерүнең төп
формалары булып тора:

- хәрби каберлекләре саклау һәм төзекләндерү, Ватанны саклаганда
һәлак булучыларны жирләүнең башка урыннарын булдыру, саклау һәм
төзекләндерү, каберлекләр, һәйкәлләр, стелалар,obeliskлар, һәлак булганнар
истәлеген мәңгеләштерүче башка мемориаль корылмалар һәм объектлар
урнаштыру;

- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның батырлыгына тарихи яктан
бәйле аерым территорияләре саклау һәм төзекләндерү;

- Ватанны саклаганда билгесез хәрби каберлекләре һәм күмелмәгән
калдыкларны ачыклауга, һәлак булганнарның һәм хәбәрсез югалганнарның
исемнәрен урнаштыруга, аларның исемнәрен һәм алар турында хәтер
китапларына һәм тиешле мәгълүмат системаларына кертүгә юнәлдерелгән
эзләнү эше үткәрү;

- мемориаль музейлар һәм хәрби хәрәкәтләр урыннарында истәлек
билгеләре булдыру;

- массакүләм мәгълүмат чараларында һәм "Интернет" телекоммуникация челтәрендә

Ватанны саклаганда һәлак булучылар турында материаллар урнаштыру, аларның батырлыкларына багышланган сәнгать һәм әдәбият әсәрләрен булдыру, күргәзмәләр оештыру;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен урамнарга һәм майданнарга, географик объектларга, оешмаларга, шул исәптән мәгариф оешмаларына, учреждениеләргә, хәрби частьларга һәм берләшмәләргә, корабларга һәм судноларга бирү;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен хәрби частьләренә, хәрби һөнәри белем бирү оешмаларының һәм югары белем бирү хәрби мәгариф оешмаларының шәхси составы исемлегенә керту;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләштерүче истәлекле даталар билгеләү.

Дәүләт һакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, ижтимагый-дәүләт берләшмәләре, ижтимагый берләшмәләр карары буенча Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча башка чаралар да гамәлгә ашырылырга мөмкин

3. Ватанны саклаганда һәлак булучыларны күмү

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның кабер ташлары, һәйкәлләр, стеллалар,obeliskлар, чикләү элементлары һәм башка мемориаль корылмалар һәм объектлар белән жирләнүе хәрби каберлекләр булып тора.

Аларга түбәндәгеләр керә: уртақ зиратларда аерым хәрби участкалар, уртақ зиратларда һәм зиратлардан тыш, колумбарий һәм һәлак булганнарның көле салынган урналар.

4. Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) тәртибе

Ватанны саклаганда һәлак булганнарны күмү (яңадан күмү) федераль кануннар таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Хәрби күмүләргә дәүләт исәбенә алу, тоту һәм төзекләндерү

Хәрби каберлекләр дәүләт исәбенә алынырга тиеш. Теләче муниципаль районы Олы Мишә авыл жирлегә территориясендә аларны исәпкә алу Олы Мишә авыл жирлегә Башкарма комитеты тарафыннан алып барыла. Һәр хәрби каберлеккә мемориаль билге куела һәм паспорт төзелә.

Теләче муниципаль районы Олы Мишә авыл жирлегә территориясендә хәрби каберлекләргә карап тоту өчен җаваплылык Олы Мишә авыл жирлегә Башкарма комитетына йөкләнә.

6. Хәрби каберлекләргә сакланышын тәмин итү

Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни ядкарьләре) дип танылган хәрби күмүләргә сакланышын тәмин итү максатларында, алар урнашкан урыннарда мәдәни мирас объектларын саклау зоналары Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

Жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре хәрби каберлекләргә сакланышын тәмин итү зарурлыгынан чыгып эшләнә һәм үзгәртелә.

Алар нәтижәсендә хәрби каберлекләргә зыян китерергә мөмкин булган

төзелеш, жир, юл һәм башка эшләр бары тик Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты белән килештерелгәннән соң гына башкарыла.

Гражданнар һәм юридик затлар хокукка ия булган жир кишәрлекләрендә булган хәрби каберлекләрне саклау өчен жаваплы

Жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре өлешендә) сөяк калдыклары һәм (яисә) кабер ташлары, һәйкәлләр, стеллалар, обелисклар, башка мемориаль корылмалар һәм объектлар, аларның өлешләрен (алга таба - иске күмү) ачыкланган очракта, гражданнар һәм (яисә) юридик затлар, аларның жир кишәрлекләре (жир кишәрлекләре өлешләре) булсалар, йә гражданнарға һәм (яисә) юридик затларга карамаган жир кишәрлекләрендә иске күмүләрне ачыклаган затлар бу хакта Олы Мишә авыл жирлегенә эчке эшләр органнары һәм (яисә) Башкарма комитеты ачыкланган көннән алып өч эш көне эчендә хәбәр итәргә тиеш.

Табылган сөяк калдыклары Ватанны саклаганда күмелмәгән мәетләргә тап булган яки билгесез хәрби күмүләр ачыкланган очракта, Олы Мишә авыл жирлеге башкарма комитеты Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органына Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын яисә билгесез хәрби күмүләрне шул раслаган көннән алып өч эш көне эчендә ачыклау турында хәбәр итә.

Ватанны саклаганда һәлак булучыларның жәсәдләрен табу турында хәбәр алынганнан соң ун эш көненнән дә соңга калмыйча Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы аларны күмү турында карар кабул итә. Ватанны саклаганда һәлак булучыларның жәсәдләре гражданнар һәм (яки) юридик затлар булган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре) табылса, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы аларны күчерү һәм киләчәктә күмү турында карар кабул итә.

Билгесез хәрби күмүләр ачыклану турында хәбәрнамә алган көннән алып ун эш көненнән дә соңга калмыйча, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте вәкаләтле органы билгесез хәрби күмүләрне, шул исәптән билгесез хәрби күмүләрне гражданнар һәм (яисә) юридик затлар карамагындагы жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләренә өлешләре) барлыгы ачыкланган очракта, күчерү турында карар кабул итә. Гражданнар һәм (яки) юридик затларга карамаган жир кишәрлекләрендә (жир кишәрлекләре өлешләрендә) билгесез сугышчылар күмелгән очракта, Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы ачыкланган урында билгесез хәрби каберлекләрне саклап калу турында карар кабул итәргә мөмкин. Мондый карар кабул иткәндә Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан "Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында" 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законының 5 статьясында каралган кирәкле чаралар күрелә.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларын күмү чаралары, аларны күчерү чараларын да кертәп, әлеге статьяның жиденче һәм сигезенче өлешләрендә каралган билгесез хәрби күмү чараларын да кертәп, Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан Ватанны саклаганда яисә билгесез хәрби каберлекләрне ачыклау

турында хәбәр алынган көннән алып өч айдан да артмаган срокта уздырыла.

Табылган корал, документлар һәм һәлак булганнарның башка мөлкәте акт буенча аларны өйрәнү, экспертиза һәм исәпкә алу өчен хәрби идарә органнарына тапшырыла. Шул ук вакытта һәлак булучыларның документлары, шәхси әйберләре һәм бүләкләре аларның туганнарына яки музейларга тапшырыла, ату коралы Эчке эшләр органнарына тапшырыла. Ату коралы һәм башка корал чаралары, аларны хәрби куллануны бетереп калдырган хәлдә, музейларга экспонацияләү өчен тапшырыла ала.

Шартлаткыч әйберләр табылу турында кичекмәстән хәрби идарә органнарына хәбәр ителә, алар билгеләнгән тәртиптә аларны зарарсызландыру яки юк итү буенча чаралар күрә. Үзешчән башлангыч тәртибдә шартлаткыч әйберләргә табу урыннарыннан алу һәм аларны ташу тыела.

Ватанны саклаганда һәлак булган кешеләрнең жәсәдләрен эксгумацияләү чаралары Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең вәкаләтле органы тарафыннан тәмин ителә.

Хәрби каберлекләрнең сакланышы Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан тәмин ителә.

Ватанны саклаганда һәм билгесез хәрби күмгәндә һәлак булганнарның күмелмәгән калдыкларының сакланышын тәмин итү «Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү турында» 1993 елның 14 гыйнварындагы 4292-1 номерлы РФ Законнда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Хәрби каберлекләргә торгызу

Яраксызга чыккан хәрби каберлекләр, мемориаль корылмалар һәм һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерүче объектлар Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан торгызылырга тиеш.

Хәрби каберлекләргә зыян китерүдә гаепле гражданныр яки юридик затлар аларны торгызырга тиеш.

8. Эзләү эшен оештыру

Билгесез сугышчылар каберлекләрен һәм жирләнми калган жәсәдләргә ачыклау, һәлак булучыларның яки хәбәрсез югалганнарның исемнәрен билгеләү максатыннан эзләү эшләре алып барыла. Ул мондый эш башкаруга вәкаләтле ижтимагый берләшмәләр тарафыннан оештырыла һәм үткәрелә.

Хәрби гамәлләр барган урыннарда эзләү эшләре алып бару, шулай ук хәрби каберлекләргә үзешчән инициатива тәртибдә ачу тыела.

Һәлак булучыларны күмү өлешендә эзләү эшләрен үткәрү тәртибе гамәлдәге законнар нигезендә Башкарма комитет тарафыннан үз компетенциясе чикләрендә билгеләнә.

9. Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү эшен гамәлгә ашыручы дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары вәкаләтләре

Төзелгән килешүләр кысаларында Саба һәм Теләче районнары хәрби комиссариаты (муниципаль) хокуклы:

- Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда Ватанны

саклаганда һәлак булган кешеләрнең мәетләрен күмү (яңадан күмү) эшендә катнаша;

- эзләү эшләре алып баруда, һәлак булган сугышчыларның жәсәдләрен күмүдә (яңадан күмү) һәм хәрби каберлекләрне төзекләндерүдә ижтимагый берләшмәләргә гамәли ярдәм күрсәтә;

- эзләү эшләре барышында табылган корал, хәрби техника һәм башка матди чараларны документлар белән кабул итүне гамәлгә ашыра, аларны өйрәнү, исәпкә алу һәм алга таба файдалану предметына экспертиза үткәрә;

- һәлак булучылар һәм хәбәрсез югалганнар турында мәгълүматларны билгеләү буенча эш алып бара;

Төзелгән килешүләр кысаларында Россия Эчке эшләр министрлығының Теләче районындагы бүлеге хокуклы:

- эзләү эшләрен башкарганда жәмәгать тәртибен тәмин итә;

- эзләү эшләре барышында табылган ату коралын кабул итү һәм саклауны гамәлгә ашыра;

- эчке гаскәрләрдә һәлак булган хәрби хезмәткәрләр, Эчке эшләр органнарының рядовой һәм начальник составы затларының исәбен алып бара;

- хәбәрсез югалганнар турында мәгълүмат урнаштыруда катнаша;

Олы Мишә авыл жирлегә башкарма комитеты:

- Ватанны саклаганда һәлак булучыларның истәлеген мәңгеләштерүче хәрби каберлекләрне, мемориаль корылмаларны һәм объектларны тәртиптә тоту һәм төзекләндерү чараларын, шулай ук Россия Федерациясе территориясендә чит ил хәрбиләренең каберлекләрен карау буенча Хөкүмәтара килешүләргә гамәлгә ашыру эшләрен гамәлгә ашыра;

- яңа хәрби каберлекләр өчен майданнар резервын булдыралар;

- Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү буенча вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы белән хәрби күмүләрдән тыш урнашкан һәм Мәңгелек ут яисә Хәтер Уты булган мемориаль корылмаларны үзәкләштерелгән исәпкә алуны оештыру максатларында үзара эшчәнлекне гамәлгә ашыралар.

10. Ватанны саклаганда һәлак булучыларның истәлеген мәңгеләштерү буенча чараларны финанс һәм матди-техник яктан тәмин итү

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү, шул исәптән Ватанны саклаучыларның батырлыкларына тарихи яктан бәйле аерым территорияләргә һәм объектларны урнаштыруга, шулай ук күргәзмәләр һәм башка чаралар оештыруга чыгымнар Олы Мишә авыл жирлегә Башкарма комитеты компетенциясе, шулай ук юридик һәм физик затларның иреккә кертемнәре һәм иганәләре нигезендә жирле бюджет акчалары исәбеннән гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Ватанны саклаганда һәлак булганнарның истәлеген мәңгеләштерү чараларын матди-техник яктан тәмин итү тәртибе Теләче муниципаль районының Олы Мишә авыл жирлегә советы карары белән билгеләнә.

11. Әлеге Нигезләмәне бозган өчен җаваплылык

Сугыш жирләүләре, шулай ук һәйкәлләр һәм башка мемориаль

корулмалар һәм Ватанны саклаганда һәлак булганнарны мәнҗеләштерүче объектлар Теләче муниципаль районының Олы Мишә авыл жирлеге Башкарма комитеты тарафыннан саклана.
Әлеге Нигезләмәне бозуда гаепле затлар Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы.